

BAROLARDA ve TÜRKİYEDE YENİ İKTİDARLAR

Av. Özdemir ÖZOK (*)

Sayın meslektaşlarım bir önceki dergimizin "Birlikten" başlığını taşıyan bölümünde "Seçimler" konusuna değinerek, ülkemizde yapılan genel seçimler yanında barolarımızda yapılan ve büyük oranda yeni yönetimlerin göreve geldiği baro seçimlerinden bilgi verilmiş ve beklentilerimiz dile getirilmiştir.

Barolarda yapılan seçimlerden sonra Ankara'da yüksek katılımlı "Baro Başkanları" toplantısı yapılmış ve çok yararlı geçmiştir. Yaklaşık % 70 oranında değişen baro başkanlarının tamamı son derece dinamik, enerjik, çalışkan, yurt ve meslek sorunlarına duyarlı arkadaşlardan oluşmuştur. Bu yapı TBB yönetimine de yansımış ve yoğun pozitif enerji bizim çalışmalarımızı da etkilemiştir.

Hemen yanı başımızda, tüm dünyanın gözleri önünde ABD ve yandaşlarının Irak'a yönelik saldırısı başta olmak üzere, önemli yurt ve meslek sorunlarında barolarımızla hareket etmekte ve ortak eylemler koymaktayız. Bu bağlamda 08 Ocak 2003 günü tüm Türkiye'de barolarımızla birlikte insanlık suçu olan "SAVAŞ" protesto edilerek ortak basın açıklaması yapılmıştır. Yine geçen süre

(*) T.B.B. Başkanı

içinde, barolarımızla karşılıklı görüşmelerle başta meslek sorunlarımız olmak üzere, bir çok konuda birlikte çalışmalar yapılmıştır. 17-18 Mayıs 2003 günlerinde Trabzon'da yapılacak TBB genel kurulundan sonra, oradan çıkacak sonuçlar da dikkate alınarak iki yıllık yeni bir çalışma programı yapılacaktır.

Gelecek dönemde yapmayı düşündüğümüz önemli projelerimizin başında, Ankara Balgat semtinde bulunan birlik arsası üzerine inşa etmeyi düşündüğümüz TBB yerleşim alanının bitirilmesi- dir. Şu anda proje aşamasında olan tesisin temelini genel kuruldan sonra atacağız. 2005 Mayıs genel kurulunu bu tesisin uluslararası standartlardaki konferans salonunda yapmayı öngörüyoruz.

Yine yeni dönemde çok önem verdiğimiz bir konu da TBB bünyesinde oluşturduğumuz "Basım ve Yayım Komisyonu" nun geliştirdiği "Yeni Yayın Politikaları" doğrultusunda gerçekleştirmeyi düşündüğümüz yayıncılık çalışmalarıdır. Bu konuda son derece iddialyız tüm olanaklar kullanılarak, ülkemizde tek ve örnek bir hukuk yayıncılığı gerçekleştirilecektir.

Gelecek dönemde, barolarımızla ve meslektaşlarımızla görüşerek tüm avukatları kapsayacak sosyal ve sağlık güvencesini içine alan bir yapılanmayı gerçekleştirmeye çalışacağız. Geçen dönem barolarımıza önce 1.8 trilyon, sonra 2.8 trilyon dağıtılmıştır. Dağıtılan bu paraların tamamını ya da yarısını sosyal dayanışma fonuna ayırarak tüm meslektaşlarımıza sağlık ve sosyal yardımlar yapalım önerisi sayın başkanlarımız tarafından uygun görülmedi, bu önerimizi yeni dönemde yeniden gündeme getireceğiz ve başkanlarımızın da destek ve katkıları ile bu sorunları çözeceğimizi umut ediyorum. Birliğimizin vekalet pulu parasından Baroların paylarına düşen kısmından destek alamaması üzerine, TBB yönetimi olarak biz yaklaşık 150 milyar liralık bir fon oluşturarak buradan vefat eden meslektaşlarımıza ve iş göremez durumda olan meslektaşlarımıza yardım ediyoruz. Bu uygulamamız Ocak ayından itibaren başlamış ve çok büyük ilgi görmüştür.

Gelecek dönem için umutla baktığımız bir projemiz de, tüm Yargıtay kararlarının TBB aracılığıyla sorgulanabilir hale gelebilecek

olmasıdır. Önceki dönem Yargıtay yönetimi tüm kararların duyurulması işini bir profesyonel şirkete vermişti, yaptığımız yoğun görüşme sonunda sayın Yargıtay Başkanı sözleşmeyi feshederek bu işlerin TBB ile birlikte götürülmesine karar vermiştir. Çok kısa süre içinde meslektaşlarımız tüm yargı kararlarına TBB sitesi aracılığı ile ulaşabileceklerdir.

Avukatlık yasasının getirdiği yenilikler başta olmak üzere, tüm kazanımlarımızı en üst düzeyde yaşama geçirmek ve meslektaşlarımızın kullanımına sunmak istiyoruz. Bu yolda herkesle çalışmaya birlikte projeler üretmeye ve usanmadan izlemeye ve takip etmeye hazırız.

İçinde bulunduğumuz süreç yurt ve meslek sorunlarının giderek ağırlaştığını, buna karşın çözüm olanaklarının ve en kötüsü çözüm umudunun giderek azaldığını göstermektedir. İşte bu dönemlerde örgüt olmak, işte bu dönemlerde birlik olmak anlam kazanır.

Sorumsuz ve bilinçsiz mali politikalar altında ezilen meslektaşlarımız ve halkımız, tüm yakınmalara karşın, giderilemeyen işsizlik, rüşvet, yolsuzluk, düzensizlik, eşitsizlik, adaletsizlik ve benzeri toplumsal sorunlar karşısında özgüvenini yitirmiş, bir anlamda "Gemisini Kurtaran Kaptan" psikozunda birbirlerine, mesleğine ve topluma yabancılaşmıştır. Türkiye, yaşadığı sosyal, siyasal ve ekonomik krizin en ağır bedelini, onuruyla çalışmak, kirlenmeden yaşamak için sistemden ve düzenden uzaklaşanlarla ödemektedir. Ülke yönetimine talip siyasi partiler başta olmak üzere, toplumsal örgütlenmeler sürekli daha olumsuz bir yapılanmaya gidiyorlar. Nitelikli ve üretken insanlar her yerde daha yüksek sayıda eleniyor, sistem ve örgüt dışına itiliyor. Bunun doğal sonucu olarak yurt ve meslek sorunlarının çözümünde yetenekli insanları bulmak mümkün olamamaktadır.

03 Kasım 2002 günü yapılan seçimler sonrası iktidara gelen yönetim de tıpkı kendisinden önce gelen yönetimlerin yolunu izlemiş ve IMF reçeteleri doğrultusunda halka zam ve vergi salmıştır. Özellikle vergi affi olarak adlandırılan ve vergi barışı olarak da

isimlendirilen yeni düzenleme aften çok bir terör yasası olmuştur. Tüm vergi daireleri ve mal müdürlükleri meslektaşlarımızı ve yurttaşları tehdit ve şantaj altında tutarak vergi tahsilatına yönelmiştir. Tüm barolarımızdan ve meslektaşlarımızdan gelen yakınmalar üzerine Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğüyle görüşerek konu kendilerine iletilmiştir.

Yine siyasal iktidar döneminde yasama çalışmaları da son sürat hiç araştırmadan, soruşturmadan, görüş istemeden hızla bildiklerince götürülmektedir. Bu gelişme son derece yanlış ve tehlikelidir. Mutlaka çok önemi olan ve yeni toplumsal düzenlemelere olanak sağlayan yasa çalışmaları geniş kitlelerin görüş ve düşüncesi alınarak yapılmalıdır. Aksi taktirde içinden çıkılamaz, sosyal, siyasal ve ekonomik çalkantıların zemini hazırlanmış olur. Seçimlerden önce ve hemen seçimlerden sonra iktidarı ele geçiren siyasal parti yetkilileri, yapılacak her işte geniş bir toplumsal ittifak birliktelik, sağlayacaklarını ve tüm girişimlerinde sivil toplum örgütlerinden yardım isteyeceklerini bildirdikleri halde iktidar olunca bunların hepsini unutarak bildiklerini yapmaktadırlar. İktidar partisi olan AKP'nin seçim programı, daha sonra, parti genel başkanının öngördüğü acil eylem planı, 58. Gül hükümetinin programı ve 59. Erdoğan hükümetinin programları incelendiğinde tüm bunlar sıralanmakta ancak eylemde bunların hiçbirisi uygulanmamaktadır.

TBB yönetimi olarak olayları dikkatle izlemekte ve yanlış gördüğümüz noktalarda ilgisinin dikkatini çekmekteyiz. Bu duyarlı ve titiz tutumumuz gelen dönemde de sürecektir.

Savaşırsız, barış ve mutluluğun yeşerdiği, geliştiği günlerde, her şeyin hukuk güvencesinde olduğu bir dönemde yaşamak umut ve dileğiyle saygılarımı sunarım.

DOKTRİNDEN

Her avukat, bölgesi içinde sürekli olarak avukatlık edeceği yerin baro levhasına yazılmakla yükümlüdür.

Avukatlık Yasası Md. 66

AV. ÖZDEMİR ÖZOK'UN 2002-2003 YARGI YILI AÇILIŞ KONUŞMASI

Av. Özdemir ÖZOK(*)

Sayın Cumhurbaşkanı,

Değerli konuklar, sayın yargıç, savcı ve avukat meslektaşlarım, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri, sizlere saygılarımı sunuyorum.

Yeni bir çalışma dönemine girerken yargımızın ve ülkemizin geçmişten bugüne yaşanan sorunları hakkında kimi tespit ve değerlendirmelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye Barolar Birliği kurulduğu günden bu yana ülkemizin en köklü ve en saygın hukuk kuruluşu olarak, sadece savunmanın temsilcileri avukatların değil, tüm yargı erkinin bir parçası ve temsilcisi olmanın sorumluluk ve bilinciyle hareket etmiş, başta yargı bağımsızlığı olmak üzere, hukukun üstünlüğü ve hukuk devletin tüm kurum ve kurallarıyla yaşama geçmesi için çalışmalar yapmıştır.

Yargıtay Başkanlarının ve Türkiye Barolar Birliği Başkanlarının "Yargı Yılı" açış konuşmaları incelendiğinde, yargının sorunları geçmişten bugüne hemen hemen aynı noktalarda toplanmaktadır. Bunları; yargılamanın ağır işlemesi sonucu adaletin gecikmesi, Hukuk eğitiminin yetersizliği, yargıç, savcı ve adliye personelinin yaptıkları işin önemi ve yoğunluğuna uygun ücret alamaması,

(*) Türkiye Barolar Birliği Başkanı

adliyelerin bina, araç, gereç yönünden yeterli donanıma sahip olmaması, adli kolluk gücünün kurulmamış olması ve hepsinden önemlisi yargının bağımsızlığına kavuşamaması olarak sıralayabiliriz.

Her yeni yargı yılında, bu ve benzeri sorunlar dile getirilmiş, bu sorunlar çözüleceğine ya da alınacak önlemlerle azalacağına, ne yazık ki artarak günümüze kadar gelmiştir. Bugün yargı, karşı karşıya kaldığı ağır sorunlar ve iş yükü karşısında tıkanmış ve temel işlevi olan adaleti gerçekleştirmekten uzaklaşmıştır. Bütün bunların sonucu vatandaşın yargıya olan güveni azalmış, yasa dışı yollardan hak arama eğilimi artmıştır.

Siyasetçisi, yargıcı, savcısı, avukatı ve yargıyla doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan herkes, yargıdaki olumsuzluklardan yakınmakta; ancak, başta siyasal iktidarlar olmak üzere, hiç kimse yargının yakınmalarına ve sorunlarına köklü çözümler üretememektedir. Çünkü, yürütme erkini elinde bulunduran siyasal iktidarlar hiç bir biçimde, güçlü ve bağımsız bir yargı istememektedirler. Muhalefette yargı için söylenenler ve yapılan tespitler iktidara gelindiğinde kesinlikle unutulmaktadır.

Yargının, genel bütçeden aldığı pay, kamusal işlevi ile orantılı ve yeterli değildir. Cumhuriyetin ilk yıllarında kuruluş döneminin zorluklarına ve imkansızlıklarına rağmen bütçeden yargıya ayrılan pay bugünkünün 4-5 katı civarındadır. Birkaç örnekle değinecek olursak; Adalet Bakanlığının bütçe içindeki payı 1924 yılında %3,5, 1933 yılında %3,9 ve 1934 yılında %4 iken 70 yıl sonra günümüze gelindiğinde 2000 yılında bu pay binde yetmişyediye (0,077), 2001 yılında binde doksanüç (0,093), 2002 yılında ise binde sekseniye (0,082) gerilemiştir. Bu tablo günümüz yöneticileri adına düşündürücü bir tablodur. Bütçeden alınan bu payla hiçbir yeniliğin ve reformun gerçekleştirilmesine ve yargı bağımsızlığının alt yapısını oluşturacak düzenlemelerin yapılmasına olanak yoktur. Ancak yargının asgari gereksinmelerini karşılayabilen, zaman zaman bunu dahi karşılamaya yeterli olmayan 'Adalet Bakanlığı Bütçesi' köklü ve kalıcı çözümlere kaynak oluşturamamaktadır.

Öncelikle, şu soruya açık ve net yanıt verelim; yargının etkin ve bağımsız olmasını istiyor muyuz? Eğer bu soruya olumlu yanıt veriyorsak onun gereği olan acil önlemleri almalıyız. Bu önlemlerin başında, kuşkusuz Adalet Bakanlığının bütçesinin yaptığı işin önem ve konumuna uygun miktarlara çıkarılarak, yargı sisteminin tam bir envanteri yapılmalı, gerçek, hızlı, isabetli adalet dağıtımının önündeki bilinen engeller kaldırılmalıdır.

Kişilerin doğru ve güvenli yargılanma hakkı, anayasalar ve yasalarla güvence altına alınan ve uluslararası bazı hukuk metinlerinde de özenle yer alan temel haklardandır. İç hukukumuzda Anayasamızın 36., 37., 138., 139. ve 141. maddelerinde şekillenen bu hak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6.maddesinde; "Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar, gerek ceza hukuku alanında kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir" biçiminde düzenlenmiştir. Bir insanlık onuru olan hak arama'nın ülkemizdeki pratiği çok çetin ve zorlu geçmektedir.

Hak arama konusunda son sözü söyleyecek, hakkı belirleyecek ve hükmü verecek olan bağımsız yargıdır. Bağımsız ve yansız yargı arayışı, insanoğlunun hak arama ve adaleti gerçekleştirmeyi düşünmeye başladığı andan beri var olmuştur. Yargı bağımsızlığının temel nedeni, devletin yapısından kaynaklanmaktadır. Çoğulcu demokrasilerde, yasama, yürütme ve yargı erkleri devlet yapısının çatısını oluşturur. Sağlıklı bir yönetim ve özellikle temel hak ve özgürlüklerin korunması için bu erklerin birbirinden bağımsız ancak temeldeki birlikteliği bozmayacak bir uyum içinde çalışmalarını gereklidir. Siyasal güç çoğu zaman yürütme ve yasamayı elinde bulundurduğu için, özellikle siyasal ve ekonomik krizlerin yaşandığı dönemlerde, yargının kendi düşünce ve politikaları doğrultusunda hareket etmesini istemektedir. Bu nedenlerle, yargının siyasal güç karşısında bağımsız olması kadar, siyasal erkin dışındaki güçlere karşı da tam bağımsız olması gerekir.

Devleti oluşturan üç temel güç yanında, yazılı ve görsel basın kapsayan Medya Kuruluşları bu gün ülkemizde kamuoyunun gündemini belirleyecek bir etkinliğe sahiptir. Bir çok yolsuzluğun, vurgunun, haksızlığın ortaya çıkarılmasında önemli katkıları olan medya, zaman zaman yargısız infaz yaparak kişinin kamuoyunda peşinen mahkum olmasına da neden olmaktadır. Medyanın yargılama öncesi ve yargılama sırasında yaptığı yayınlar yargılamayı etkilemekte, yargıcın taktirine giren konularda sanık aleyhine sonuçlar doğurmaktadır. Adli haber herhangi bir haber değildir, bu haberler verilirken büyük özen gösterilmesi gerekir. Yargıda beraat etme, aklanma şansınız vardır ama medyada mahkum edilmişseniz kamu vicdanında kolay kolay aklanma olanağınız yoktur. Çağdaş yurttaş olarak, toplumsal ilişkiler nedeniyle herkesin yargı önüne çıkma olasılığı vardır. Ülkemizde açılan kamu davalarının yaklaşık yarıya yakınının beraatle sonuçlandığı da dikkate alınırsa, yargıç önüne çıkma olasılığı daha da artmaktadır.

Çalışkan, ilkeli ve duyarlı savcılarımızı ayrı tutarsak, ceza davalarının bir çoğunun özensizce düzenlenmiş iddianamelerle açıldığını söylemek haksızlık olmaz. CMUK'nun 151-163. maddeleri arasında düzenlenen hazırlık soruşturması; suç şüphesinin öğrenilmesi üzerine, devletin kovuşturma organlarının harekete geçmesiyle başlayan ve bu şüphenin kamu davası açmaya yetecek kadar kuvvetli olup olmadığının araştırıldığı ceza kovuşturması aşamasıdır. Bu aşama başından sonuna kadar Cumhuriyet Savcısının sorumluluğu ve denetiminde geçer ama uygulamada, çoğu kez tefiş kurullarından gelen müfettiş raporları ve zabıtaban gelen fezlekeler hiç değişmeden olduğu gibi iddianameye dönüşmektedir.

Kamu davasının görülmesi sırasında, savcılık makamı ile yargılama makamının sergiledikleri birliktelik, çoğu kez eleştirilere neden olmaktadır. Çünkü, yargılamayı yürüten yargıç ya da mahkeme heyeti, hiç bir yasal dayanağı olmadığı halde kürsüde savcıyla bütünleşerek ara kararlarını birlikte oluşturmaktadırlar. Savunmayı dışlayan bu haksız uygulama giderek yaygınlaşmaktadır.

Yargı bağımsızlığı, Anayasamızın 9., 138. ve 139.maddelerinde hiçbir duraksamaya neden olmayacak biçimde yer almıştır. Anayasa ve yasalarda açıkça belirtilmiş olmasına karşın, yargı tam bağımsız değildir.

Cumhuriyetin kuruluşundan 1961 Anayasasını yürürlüğe girdiği güne kadar; yargıç ve savcılar özlük işleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapmışlardır. Bu dönemde bakanlığın yetkisi kesindir.

Genç Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş devlet yapısı içinde kurumsallaştığı, geleneklerinin olduğu ve korunduğu tek partili dönemde, "Yargı Erki; Devletin, Anayasanın ve insan onurunun koruyucusudur" diyen Atatürk ve "O yargıdır biz o'nun ayağına gideriz" diyen devrimci Adalet Bakanı büyük hukukçu ve devlet adamı Mahmut Eşat BOZKURT zamanında yargı bağımsızlığından yakınma olmamıştır.

1950 yılında başlayan çok partili dönemdeki uygulamalar ile yargı bağımsızlığı tümenden zedelenmiş ve yargı politikanın etkisi altına girmiştir. Siyasal güç beğenmediği yargıçları "görülen lüzum üzerine" gerekçesi ile ve yargıç güvencesini, yargı bağımsızlığını hiçe sayarak ve bir gecede emekliye ayırarak yetkisini kötüye kullanmıştır. Dönemin Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ'ın, bir yargıcın görevden alınmasını isteyen partiliye "Ben ocak bucak başkanı partililerin sözü üzerine yargıcı görevinden almam" yanıtı bile yargı bağımsızlığının karşı karşıya olduğu olumsuzlukları açıkça göstermektedir.

Yaşanan bu acı deneyimler nedeniyle 1961 Anayasası yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi adına oldukça ileri kurum ve kuralları getirmiştir. Bu kurumların başında, Yüksek Hakimler Kurulu ve Anayasa Mahkemesi gelmektedir. Yüksek Hakimler Kurulu'nun bazı atama ve seçimlerdeki tutumu yakınmalara neden olmuş, bu yakınmalar sonucu 12 Eylül askeri müdahalesi sonrası kurul kaldırılmış, bugünkü yapı oluşturulmuştur. Bu kurulun biçimlendiği 1982 Anayasasının tartışmaya açıldığı o günlerin Tür-

kiye'sinde Türkiye Barolar Birliğince; "Türk ulusunun ve Türk devletinin kaderinde büyük etkisi olacak hukuksal-siyasal en önemli belgenin tasarıda yer alan, zararlı olduğuna inandığı çeşitli çözümleri ve hele bu taslağın dayandığı 'devlet felsefesinin' tutarsızlığını belirtmek zorunluluğunu, yurt severliğin ve görev bilincinin kaçınılmaz bir sonucu olarak duymaktadır. Bu gerekçelerle 2-3 Ekim 1982 günleri Ankara'da toplanan Birliğimiz Genel Kurulu aşağıdaki görüşlerde birleşmiştir." denilmek suretiyle Birliğin demokratik karşı duruşu sergilenmiştir.

1982 Anayasasının tümü hakkında görüş ve düşüncelerin ifade edildiği ve günümüzde de geçerliliğini koruyan bu metinde yargı bağımsızlığı için şunlar söylenmiştir; "...Tasarının bu bölümünde yer alan düzenlemelerin 'yargı bağımsızlığı' ve 'yargıç güvencesi' ilkelerine uygun olduğunu söylemek kolay değildir. Yargı erkinin, anayasayla yüklendiği denetim işlevini eksiksiz yapabilmesi için "yargı bağımsızlığı" zorunludur.

Yargının bağımsızlığı, "yargıç güvencesi" ile sağlanır ve bütünlendir. Yargıç güvencesi, soyut ve fantezi bir düşünce değildir, görevin gereğidir. Yargıçtan çok kişinin, yurttaşın ve rejimin güvencesidir. Yargıçların son derece büyük sorumluluk gerektiren işlevlerini yerine getirebilmeleri için güvence altında olmaları zorunludur. Bu güvence hem yasama, hem yürütme erkleri hem de hak ve iş sahiplerine karşı olacaktır.

Yargıçların meslek görevlerini tam bir güven duygusu içinde yerine getirebilmeleri için atamadan başlayarak yükselme, yer değiştirme ve bütün özlük işlerinde bu güven duygusu silinmemelidir. Yargıç, devlet ve toplum yaşamında her alanda son söz söylemek göreviyle yükümlenmiştir. Hiçbir kamu görevinde olmayan, son derece ağır sorumluluklar yüklenmiştir. Yargıcı devlet memurundan ayıran özelliği de buradadır.

Kişiler, çıkarları ile haklarını karıştırabilirler. Bu nedenle çıkarı bozulanların yargıçtan ve yargının işleyişinden yakınıcı olması beklenebilir. Bu ve benzeri yakınmaların, etkili biçime dönüşmesi

sonucu, yargıcın kararları nedeniyle yerinden ve işinden uzaklaştırılmasına yol açmamalıdır. Güvence bu noktada gerekli olur. Bunun içindir ki, yargıçların azlolunmaması; istekleri dışında emekli edilememesi; aylık ve ödeneklerinden yoksun bırakılmaması gibi konular Anayasa taslağında yer almıştır, ancak bunların açık ve net olarak düzenlenmesi gerekir.” denilmiştir.

Yine devamla; “1950-1960 yılları arasındaki uygulamalar gösterdi ki, siyasal iktidarlar adalete etki ve baskı yapmak, el uzatmak isterlerse bunu becerebilirler. Yargıçların özlük haklarının yürütme erkine bağlı olması halinde bu olanak çok kolay bulunabilir. Nitekim bu dönemde, bir Adalet Bakanı aralarında birinci başkan ve Cumhuriyet Başsavcısının da bulunduğu 35 Yargıtay üyesini topluca emekliye ayırabilmiştir. O zamanki Yargıtay üyelerinin yaklaşık üçte birinin görevden uzaklaştırılması sonucunu doğuran bu olayın adaleti, yargıyı baskı altına almadığı düşünülebilir mi? Türk Adalet tarihinin en önemli olaylarından biri olan bu işlem, biçimsel olarak yasaya uygun; ama yargı erkinin bağımsızlığını ortadan kaldıracı niteliği bakımından Anayasaya ve hukuka aykırı idi.

Tasarıda yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi için getirilen ‘Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’ sistemi uygun bir tercih ve düzenleme değildir. Çünkü, “Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu” gerek, görevleri gereği doğrudan katılan üyeleri gerekse, Yargıtay ve Danıştay’dan seçim ve atama yoluyla gelen üyeleri yürütme erkinin kesin etkinliği altındadır. Bu tür bir kuruluş gelecekte “yargıç güvencesi” için sakıncalı sonuçlar yaratacaktır. Özellikle siyasal iktidarlar bu yöntemden yararlanarak yargıçları etki altına almaya çalışacaklar. Hukuk devletine uygun sayılmayan bu kurumun tasarıdan çıkarılması ve Yüksek Hakimler Kurulunun ana ilkede bağımsızlığının oluşturulması yerinde olacaktır. Bütün yargıç ve savcıların katılımı ile yapılacak geniş tabanlı bir seçimle oluşacak ‘Yüksek Hakimler Kurulu’ uygun bir kurum modeli sayılmalıdır. İster ‘Yüksek Hakimler Kurulu’ olsun isterse ‘Hakimler Savcılar Yüksek Kurulu’ olsun özünde idari işlev yapmakta olan kuru-

luşlardır. Bu nedenle işlem ve kararları idari niteliktedir. Bu işlem ve kararların yargı denetimi dışında bırakılması genel ilkeye aykırıdır. Bu bakımdan tasarının 172.maddesinin 5.fıkrasındaki kural sakıncalıdır” denilmektedir.

12 Eylül liderinin yargıyı ziyaretlerinde, dönemin ilgili ve yetkililerinin suskun kaldığı, yine aynı Anayasanın sağladığı olanaklarla yargının tepe noktalarına çıktıktan sonra, bu Anayasanın meşruiyetini tartışan kişilerin tepkisiz kaldığı günlerde, içeriğine tamamen katıldığım metnin oluşmasına katkı veren Türkiye Barolar Birliği Genel Kurul üyelerini, Türkiye Barolar Birliği Yönetimini ve metni kaleme alan onurlu meslek ustalarını saygıyla anıyorum. Sözümlü ettiğim metindeki sakıncalar bir bir gerçekleşti ve siyasal iktidarların etkisi yargıya açıkça yansıtıldı.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda boşalan her üyelik için Yargıtay ve Danıştay’a bu kurumlardan seçilecek üyeleri doğrudan seçme hakkı tanınmayıp, Anayasaya göre yürütmenin başı sayılan Sayın Cumhurbaşkanına bu konuda yetki tanındıkça, Adalet Bakanını ve Müsteşarı kurulda üye olarak kaldıkça, Kurulun kendi Personel Müdürlüğü ve Teftiş Kurulu kurulmadıkça, Kurul kararları yargı denetimine açılmadıkça, ülkemizde özlenen ve beklenen yargı bağımsızlığı gerçekleşmeyecektir.

Bütün bu anlatılanların dışında, bağımsızlığın; yasalarda değil onu temsil edecek olan savcı ve yargıçların kafasında, gönlünde şekillenmesi gereklidir. Adalet Bakanlarının, adliyeri ziyaretleri sırasında yaşanan ve zaman zaman basına da yansıyan savcı ve yargıçlarımızın sergilediği görüntüler yargı bağımsızlığı adına olumlu gelişmeler değildir.

Ülkemizde, vicdanı hür, irfanı hür, eğitim ve öğretim bakımından donanımlı ve iyi yetişmiş, yaptığı işin bilincinde olan hukukçulara ihtiyaç vardır. Bunun tek çözümü ise hukuk fakültelerindeki eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması olmasına karşın, aksine hukuk eğitimi giderek zayıflamakta ve kalite sorunu yaşanmaktadır.

Hiç bir gelişmiş ülke yoktur ki, hukuk ve yargı sistemleri bu gelişmenin gerisinde kalmış olsun. Çağdaş ülkelerin en gelişmiş sistemlerinin başında daima hukuk ve yargı sistemi gelmektedir.

Atatürk, Ankara Hukuk Fakültesinin açılışında yaptığı konuşmada ve kurduğu Türk Hukuk Kurumu ile hukuka verdiği önemi açıkça göstermiştir. Gelişme ve ilerleme çabasındaki ülkemizde daha sonra gelen siyasi iktidarlar ve onun temsilcileri bunu asla böyle algılayamadılar, hukuku yeterince ciddiye almadılar. Bu tutum ve davranış öyle bir noktaya geldi ki, hukuku tanımamak, yasa ve kuralların etrafında dolanmak iş bilirlik, iş bitiricilik gibi algılanır oldu. Bu alışkanlık bazı belediyeler başta olmak üzere, bir çok kamu kurum ve kuruluşunda halen sürdürülmektedir, bunun en büyük kanıtı büyük kentlerde, kıyı şeritlerinde ve orman arazilerindeki hukuk dışı imar uygulamalarıdır. Başkent'in ortasında Atatürk'ün armağanı Atatürk Orman Çiftliği de bu hukuksuzluğun kurbanı olmuş devletin en üst düzey yetkililerinin gözleri önünde parsellenmiştir.

Demokrasiye geçişimizle birlikte ekonomik hamlelerin toplumun refahını tek başına sağlayabileceği ve hukukun pek önemli olmadığı görüşü ağırlık kazandı. 1960 müdahalesinden sonra en çağdaş anayasayı yapmış olmamıza karşın dönemin geçerli siyasal söylemlerine uygun olarak, hukukun bir üst yapı kurumu olduğu, alt yapının üst yapıyı belirlediği, üretim ilişkilerinin ve tarzının değiştirilmesi ile hukukun da değişeceği kabul edilerek, bu süreçte de, yine hukuka gereken özen ve önem verilmedi.

1982 müdahalesi ve onun ürünü olan 12 Eylül Hukuku, yeni bir anlayışı geliştirdi. Hukuk ayak bağı olarak algılandı. Ülke bu dönemde, mantar gibi türeyen bankerlerle, milyar dolarlara varan hayali ihracatlarla, tapu tahsis belgeleri ve bir çok yeni kurum ve kavramlarla tanıştı. Bu dönemlerde ihtiyaca bakılmaksızın yeni üniversiteler ve hukuk fakülteleri açıldı.

Bugün ülkemizde yeni açılacak vakıf üniversitelerindeki fakülteler de dikkate alınırsa, yaklaşık 33 hukuk fakültesi vardır. Ülke-

miz hukuk fakültelerinde “Hukuk Bilimi”, “Hukuk Öğretimi”, “Hukukçu Eğitimi” düzeyi çağdaş toplum gereklerini karşılayacak niteliklerin çok gerisinde kalmaktadır. Fakültelerimizin bu durumu ülkemiz hukukunun ve yargı sisteminin sorunlarının hem önemli bir parçası, hem de önemli kaynaklarından birisidir. Bu nedenle hukuk bilimi araştırmaları, hukuk öğretimi ve hukukçu eğitimi sorunları üniversitelerin sorunları olmaktan daha çok hukuk ve yargı sistemimizin sorunları olup, çözümler bu açıdan bakılarak üretilmelidir.

Hukuk fakültesi eğitimi üç bölümden “Özel Hukuk, Kamu Hukuku, Maliye ve İktisat” ve yaklaşık 18 ana bilim dalından oluşmaktadır. Bütün bu dersler için sekiz yarı yıllık bir eğitim ve öğretim dönemi öngörülmektedir. Bu süre içinde 40 adet meslek dersi okutulmaktadır. Fakülte asgari öğretim üyesi sayısı bu verilere göre; her ana bilim dalına ikişer araştırma görevlisi ve bir öğretim üyesi düşünüldüğünde, bir fakültede en az 54 öğretim elamanı bulunması gerekirken, 14 tane olan devlet üniversiteleri hukuk fakültelerinde toplam öğretim üyesi sayısı 300 civarındadır. Vakıf üniversitelerinin onbirinde hukuk fakültesi vardır ve bu fakültelerde toplam öğretim üyesi sayısı yaklaşık 150 civarındadır. Bu öğretim üyelerinin önemli bir kısmı aynı zamanda devlet üniversitelerinin hukuk fakültelerinde kadroludurlar.

Bu verilerden de anlaşılıyor ki, mevcut akademisyen sayısı ihtiyaç duyulan hukukçu sayısının çok altında bulunmaktadır. Bu sonuç bile hukuk öğretiminde ve hukukçu eğitiminde sözü edilen erozyonu tek başına açıklar niteliktedir.

Türkiye Barolar Birliği ülkemizde hukuk kültürünün gelişmesi ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin yaşama geçmesi bağlamında, geçmişten buyana, kendisine düşen gerekli özeni göstermektedir. Tüm bunların tartışıldığı ve hukuk eğitiminin masaya yatırıldığı “Hukuk eğitiminin, dünü, bugünü ve yarını” konu başlıklı uluslararası toplantı 2003 yılının Ocak ayında Ankara’da gerçekleştirilecektir.

Yargılama faaliyetleri, üç ayak üzerinde duran ve gelişen faaliyetlerdir. Bunlar, yargılama sırasında uygulanacak *normlar, kurallar*, eğitilmiş ve iyi yetiştirilmiş personel ve bu çalışmaların sürdürüldüğü bina, araç ve gereçlerdir.

Yargılamada uygulanacak normlar ve kurallar HMUK, CMUK başta olmak üzere usul yasalarında düzenlenmiştir. Pek çok eksikliklere rağmen her iki yasa da, hem hukuk hem de kamu davasının yürütülmesinde yeterli sayılabilir. Buna karşın; savcı, yargıç ve adli personel yönünden yeterlilikten söz etmeye olanak yoktur. Yan yana iki mahkemede görülen ve aynı özellikleri taşıyan davalardan biri çok kısa sürede ve hakkaniyete uygun olarak sonuçlandırılırken, diğer mahkemede yıllarca sürebilmektedir. Uygulamada sıkça rastlanılan bu durumun gerçek nedeni, yargılamayı yapan yargıç ve yardımcı adalet personelleri arasındaki kalite ve yeterlilik farkından kaynaklanmaktadır. Alınacak önlemlerle yargıçlar ve savcılar arasında görülen ve giderek artan yargılama ve uygulama farklılıklarının giderilmesi gereklidir.

Staj döneminde verimliliği artıracak önlemlerin yanı sıra, mesleğe katıldıktan sonra da, meslek içi eğitime büyük önem verilmesi, yargılama ve uygulamada birliktelik sağlanmalıdır. Yargıcın, en deneyimli, en yetenekli hukukçulardan seçilmesi gerekir. Yargılamanın, bilgili, ahlaklı, dirayetli, kültürlü ve güvenilir insanlara bırakılması halinde, mevcut yasal düzenlemelere karşın sorunların önemli oranda azalacağına inanmaktayız. Savcının ve avukatın hataları bir ölçüde giderilebilir, ancak hüküm verme durumunda olan yargıcın hatası ve yanlışının giderilmesi mümkün değildir. Bu nedenle yargıçlık mesleğine en üst kaliteyi kazandıracak alt yapının mutlaka oluşturulması gereklidir.

Bugün hukuk fakültelerinden mezun olan yetenekli, bilgili, donanımlı gençlerin öncelikli tercihleri, Sermaye Piyasası Kurumu, Rekabet Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Hazine Müsteşarlığı, Merkez Bankası gibi ücreti yüksek kurumlar olmakta, daha sonra Noterlik, Avukatlık ve son olarak güvenceli bir kamu görevi olarak yargıçlık ve savcılık tercih edilmektedir.

Bunun mutlaka değiştirilmesi ve yargıclığın sağlanacak olanaklarla ilk tercih edilecek meslek gurubu haline getirilmesi gereklidir.

Mahkemede çalışan personelin yönetici kadrosunun, Adalet Meslek Yüksek Okulu mezunlarından, diğer yardımcı personelin de mutlaka iyi eğitim görmüş yetenekli kişilerden seçilmesi gereklidir.

Yoğun iş ve büyük sorumluluk taşıyan adli işlerde çalışan personelin seçimine büyük özen gösterilmelidir. Bugün adli işlerde çalışan personel çok zor koşullarda özveriyle çalışmaktadır. Adliye personeli yaptığı işin önemine ve konumuna uygun olmayan bir biçimde, hiçbir sosyal hakkı olmadan, ağır iş yükü ve olumsuz çalışma koşulları altında toplumun sorunlu ve problemli kesimi ile uğraşan, yıpratıcı, stresli bir hizmet yürütmektedir. Bu olumsuz çalışma koşulları becerikli, yetenekli ve çalışkan personelin daha iyi koşullardaki kamu kurum ve kuruluşlarına geçme girişimlerinde bulunmasına neden olmaktadır.

Belirtilen olumsuzlukların bir an önce giderilerek adliye çalışanlarının maddi ve sosyal statülerinin yaptıkları işin önemine uygun olarak yeniden düzenlenmesi, adalet hizmetleri tazminatının arttırılması, fazla çalışma tazminatı ödenmesi, bir kısım kamu personeline verilen yıpranma zammının öncelikle ve ivedilikle adliye çalışanlarına da verilmesi ve ilgili yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması gereklidir.

Mahkemelerimiz, bina, araç ve gereç bakımından da son derece yetersizdir. Adalet Bakanlığının kıt bütçe olanakları ile sağlamaya çalıştığı yatırımlara karşın, yargılama yaptığı işin önemine uygun kalitede donanımına sahip değildir. Ülkemizdeki mahkeme manzara-
ralarını hepimiz en ayrıntılı noktasına kadar bilmekteyiz. Adliye Saraylarında çalışması gereken, yargıç, savcı ve adli personelin, çoğunun yetersiz yapılarda görev sürdürmesi ayıbından mutlaka kurtulmamız gerekir. Bu arada Adalet Bakanlığının sınırlı olanakları ile mahkemelerde bilgisayar kullanımına yönelmesini, ayrıca "Ulusal Yargı Ağı Projesi" ve önemli diğer girişimlerini taktirle

karşılıyor, bu konuda bize düşen her türlü desteği vereceğimizi yineliyoruz.

Yargılama sırasında en çok yakınma bilirkişilik kurumundan gelmekte, kurumun kesinlikle yeniden ele alınarak, yargılamaya yardımcı bir kurum haline getirilmesi istenmektedir. HMUK'nun 275-286.maddeleri arasında, CMUK'nun 65-77.maddelerinde düzenlenen bilirkişilik kurumu, uygulamada büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sorunları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Yasaların açık buyruğu ve yargılama sanatının temel ilkeleri ve değerleri çiğnenerek hemen her konuda bilirkişiye başvurulmaktadır.
- Bilirkişilerin seçiminde, özel teknik bilgi ve kişilik açısından gerekli özen gösterilmemektedir.
- Usul yasalarının açık buyruğuna karşın, bilirkişi seçimlerinin, yanların hak ve yetkileri gözetilmeden, bu yolda gerekli girişimler yapılmadan, doğrudan yargıçlarca yerine getirilmesi yerleşmiştir.
- Zorunlu olmamasına karşın, üç kişilik bilirkişi uygulaması da yaygınlaştığından çoğu kez bu heyette sadece bir kişi raporu hazırlamakta diğerleri ise imzalamakla yetinmektedir.
- Dosyalar bilirkişilere, her türlü yoruma açık genel ifadelerle oluşturulan ara kararlarıyla verilmektedir. Bilirkişiler raporlarını bir yargıç özentisi içinde dava ve olayla ilgisi olmayan yorum ve değerlendirmelerle düzenlemektedirler.
- Yanların güçlü olanının, bire bir ilişki kurarak bilirkişileri etkilediği yolunda yaygın kanı, bilirkişilik kurumu için yapılan eleştirilerin başında gelmektedir.

HMUK'nun 275. maddesinde "Mahkeme, çözümü özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün

alınmasına karar verir. Hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişi dinlenmez” denilmesine karşın, tamamen hukuki olan konularda bilirkişiye başvurulmakta, özellikle avukatlar, emekli yargıçlar ve bir kısım öğretim üyeleri için “Hukuk Bilirkişi”liği ek bir görev ve kazanç kapısı haline getirilmektedir.

Yine çoğu kez ehil olmayan, bilgisiz, birikimsiz ve yetersiz kişilerin düzenlediği raporlar verilen kararlara dayanak yapılmakta böylece adalet büyük yara almaktadır. Bilirkişilik kurumu, yargılamadaki işlevi ile sınırlı olarak ayrıntılı biçimde yeniden ele alınmalı, bu konuda usul yasalarına uygun hareket edilmesi sağlanmalı, kuruma saygınlık ve işlerlik kazandırılmalıdır. Bu arada konuyla ilgili olarak Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan “Türkiye Hakem ve Bilirkişi Odaları Kanunu Tasarısı”na karşı olduğumuzu ve bilirkişiliği bağımsız bir meslek olarak kabul eden görüşe katılmadığımızı belirtiriz; çünkü bu tasarının yasalaşması halinde mevcut olumsuzluklar da kurumlaşmış olacaktır.

Ülkemizde güncelliğini sürdüren bir diğer konu da cezaevleri sorunudur. Yasa ve kurallara karşı gelen ve suç işleyen kişilerin yargılanarak hak ettikleri cezayı çekmek için, cezaevlerine konulup özgürlüklerinin sınırlandırılması, çağdaş ceza ve infaz hukukunun konusunu oluşturur. Bozulan kamu düzeninin onarılması, hukuki ve toplumsal istikrarın korunması için bu konu, yaşamsal bir önem taşır, aksi taktirde, düzen yerini kargaşa ve anarşiye bırakır. Bütün bunlar yapılırken, hukuk içinde kalınarak çözümler üretilmelidir. Oysa ülkemizde Ceza ve Tutukevleri uygulamasında zaman zaman hukuka aykırılıklar yaşanmaktadır. Bir hukuk devletinin, kendi koruması altındaki kişilerin ölümüne neden olmasını açıklamaya olanak yoktur. Geçmiş dönemlerde Diyarbakır Cezaevi’nde 12 kişinin, Ulucanlar Cezaevi’nde 10 kişinin ve hayata dönüş operasyonu adı altında yapılan müdahale sonunda 40 kişinin yaşamını yitirmesinin bugüne kadar makul bir açıklaması yapılmamıştır. 4675 sayılı “İnfaz Hakimliği Kanunu” ve 4681 sayılı “Ceza İnfazı Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanunu” so-

runlara önemli-ölçüde çözüm getirmiş olmasına karşın, cezaevlerinde yakınmalar ve kamuoyunu rahatsız eden olaylar sona ermemiştir.

4667 sayılı yasa ile değiştirilen Avukatlık Kanununun getirdiği yeni olanaklar ve düzenlemelere karşın, savunmanın örgütü Barolar ve onun üyeleri avukatların sorunları devam etmektedir. Bunun başlıca nedeni, bir çok kimsenin savunmanın elde ettiği yeni kazanımların bilincinde olmamalarından kaynaklanmaktadır. Meslektaşlarımıza yönelik çoğunlukla ölümle sonuçlanan saldırılar başta olmak üzere, ceza ve tutuklevlerinde avukatlara karşı yapılan haksız uygulamalar, Avukatlık Kanununun 2. maddesinde getirilen hak ve yetkileri resmi kurum ve kuruluşların bir ayrıcalık olarak algılaması sonucu gösterilen dirençler, Adalet Bakanlığı'nın yayımladığı bir genelge ile adliye binaları içindeki Baro odalarında kullanılan su, elektrik, ısıtma giderlerinin Barolardan istenmesi Barolarımız ve onların üyeleri avukatlar tarafından hayret ve tepkiyle karşılanmıştır. Bu son uygulama Adalet Bakanı Sayın Prof.Dr. Aysel Çelikel tarafından kaldırılmıştır. Kendisine tüm Barolar ve Barolar Birliği adına teşekkür eder, saygılar sunarız.

Yine Avukatlık Kanununun 58.maddesinde "...Avukat yazıhaneleri ve konutları ancak mahkeme kararı ile ve bu kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet Savcısı denetiminde ve Baro temsilcisinin katılımı ile aranabilir. Ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri dışında avukatın üzeri aranamaz" hükmüne karşın, özellikle cezaevlerinde avukatlara karşı yapılan uygulama haksız ve savunmayı dışlar niteliktedir.

Kamu kesimi avukatları yıllardır gördükleri işin önemi ve konumuna uygun bir statüde değildirler. Oysa kamu avukatları, yürütme içinde yargının, yargı içinde yürütmenin temsilciliğini yapmaktadırlar. Dolayısıyla kamu avukatları; sadece yargı önünde idareyi savunmakla kalmayıp, aynı zamanda yürütme erkinin hukuka uygun olarak kullanılmasında önemli bir görevi de yerine getirmekte, kamu gücü adına hareket etmektedirler. Bu görevlerin yerine getirilmesi ise, işin özünden kaynaklanan kayıtsız şartsız

mesleki bağımsızlık ile mümkündür. Avukat, kamuda görevli olsa dahi bağımsız savunma kesinlikle sınırlandırılmaz. Büyük yolsuzlukların ortaya çıktığı günümüzde yıllardır trilyonlara varan devlet alacaklarını savunan kamu avukatları, yaptıkları işe uygun, özlük ve mali haklara sahip olamamışlardır. Bir başka anlamla devlet kendisini savunan avukatlarına sahip çıkmamıştır. Bugünlerde Bakanlar Kurulu'nda imzaya açılan ve kamu kesimi avukatlarının mali ve özlük haklarını yeniden düzenleyen çalışmaların bu anlayışla yürütülmesini dileriz.

Avukatlık Kanununda yapılan değişikliklerle Türkiye Barolar Birliği ve Barolar üzerindeki Adalet Bakanlığı vesayeti büyük oranda kalkmış oldu. Bu konuların Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu ve Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında, bazı Sayın Parlamenterler Türkiye Barolar Birliği ve Barolar hakkında çok ağır eleştiriler getirdiler ve özellikle Türkiye Barolar Birliği'nin belirli bir dünya görüşünü temsil ettiğini ve taraf olduğunu, bu denli yetkilerle donatılmasının büyük sakıncalar yaratacağını ileri sürdüler. Ancak bugüne kadarki karar ve uygulamalarımız bu eleştiri ve kaygıları haklı çıkarmamış, aksine objektif ve yansız bir yönetim anlayışı içinde olduğumuzu kanıtlamıştır.

Türkiye Barolar Birliği ve Barolar ülkemizde çağdaşlığı, insan haklarını, demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü ve tüm bunların egemen olduğu laik hukuk devletini savunmakta ayrıca, büyük önder Atatürk ve arkadaşlarının kurup bizlere emanet ettiği Cumhuriyet ve onun kazanımlarının korunmasında büyük duyarlılık göstermektedirler. Teokratik devlet özlemcilerine, ulusal ve üniter devlet karşıtlarına Türkiye Barolar Birliği geçit vermeyecektir. Eğer bizi bu nedenlerle taraf olarak nitelendiriyorlarsa teşhis ve tespitleri doğrudur. Çünkü Türkiye Barolar Birliği kuruluşundan bu yana laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyetine ve onun kazanımlarında taraftır.

57. Koalisyon hükümeti geçtiğimiz dönemde çok önemli konularda yasalar çıkarmasına, yeni düzenlemeler yapmasına karşın, kamuoyunda büyük tartışmalara neden olan, hukukçuların üze-

rinde birleşemediği, ayrı ayrı yorum ve değerlendirmelere olanak veren yasal düzenlemeler de yapmıştır. Bunların başında 4616 ve 4758 sayılı “Şartla Salıvermeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun” gelmektedir. 4616 sayılı yasa başından hukuksal ve toplumsal açıdan yanlış olduğu için sonraki düzenleme olan 4758 sayılı yasada da sorunlar devam etmiştir.

19 Mart 2001 tarihli Avrupa Birliği müktesebatının üstlenilmesine ilişkin Ulusal Program doğrultusunda, “Anayasa” ve “Medeni Kanun” da yapılan değişiklikler geçen yargılama döneminde en çok tartışılan konular olmuştur.

Türkiye’de anayasal hareketler, batıdaki Anayasa çalışmalarına göre geç başlamış olsa da zengin sayılabilecek bir anayasal birikim yansıtmaktadır. Bununla birlikte anayasal sorunlar ve anayasal arayış güncelliğini sürdürmektedir.

Türkiye’de AB’ye giriş sürecinde, kaydedilen anayasal ve yasal ilerlemelerin önemi kesinlikle vurgulanmalıdır. Özellikle 2001 Anayasa değişiklikleri kayda değer nitelikte olmasına karşın, bunlar daha çok hak ve özgürlüklerle sınırlı kalmış; devlet organlarının ve demokratik kurumların düzenli işleyişine ilişkin, yargı bağımsızlığını sağlayıcı, hukuku etkili kılıcı değişiklikleri gerçekleştirecek siyasal irade ortaya çıkmamıştır.

Türkiye Barolar Birliği, gerçekleştirilen ve öngörülen özgürlükçü ve demokratik yöndeki iyileştirmeleri hep desteklemiş ve bunların uygulamaya geçirilmesi için çaba göstermiştir. Bütün bunlara karşın, ne anayasal değişiklikler tamamlanabilmiş ne de değişiklikleri tam olarak uygulamaya geçirecek uyum yasaları hazırlanabilmiştir. Aslında Türkiye’nin yeni bir Anayasaya ihtiyacı vardır. Çağdaş Türkiye’nin yeniden yapılanması için ve yeni bir hukuk kültürünü oluşturmak amacıyla yeni bir Anayasa hazırlanmalıdır.

Türkiye Barolar Birliği böyle üstün bir amaca katkıda bulunabilmek için, çoğunluğu anayasa hukuku uzmanı ve uygulamacılar-

dan oluşan bir grup hukukçuya yeni bir Anayasa metni hazırlatmış; "Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Önerisi" adını taşıyan metin 12 Eylül 2001 günü kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

Nedir bu Anayasa Önerisi'nin esprisi? Bu metin, Anayasanın üç eksenini olarak " Ülke, İnsan ve Devleti" nicelik sorunundan çıkarıp nitelik sorununa dönüştürme çabasının ürünüdür. Hak ve özgürlükleri bunların evrimci karakterine ve bütüncül özelliklerine uygun olarak düzenleyen özgün bir metin söz konusudur. Anayasal kurumlar olarak, devletin üç erkinin dengeli bir yapılanması yönünde kurallar koymanın ötesinde, Anayasa önerisi, uzman ve öz-erk birimlere ağırlıklı biçimde yer vermiştir. Yargı organlarını yeniden yapılandırmış, daha çok hukuki ve daha yaygın ve güçlü bir demokratik rejim hedefinde düzenlemeler yapmıştır. 1961 ve 1982 Anayasalarını temel alarak hazırlanan Türkiye Barolar Birliği "Anayasa Önerisi" ulusal özelliklerle uluslararası ölçütler arasındaki sentez arayışını yansıtmaktadır.

Büyük önder Atatürk ve arkadaşlarının kurduğu ve bizlere emanet ettiği genç Cumhuriyetimizin en önemli kazanımlarından biri kuşkusuz hukuk devrimidir. Bu devrimin temel taşlarından olan ve dönemin çağdaş toplumları arasında yer alan İsviçre'den esinlenerek hazırlanan "Türk Medeni Kanunu" 17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilmiş ve 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türk Medeni Kanununun, Osmanlı geleneksel aile yapısından, günümüzün çağdaş ve uygar aile yapısına geçişte sağladığı olumlu katkılar asla yadsınamaz. Ne var ki, yasaların durağanlığına karşın, toplumsal yaşam sürekli değişkendir. Bireyin tüm yaşamını; doğum öncesinden başlayıp ölüm sonrasına kadar düzenleyen bu denli önemli bir yasanın, hızla değişen ve gelişen çağdaş toplum bireylerinin gereksinimlerine yanıt verebilməsi, bu gelişmelere uyum sağlayabilmesi için değişikliğe uğraması kaçınılmaz olmuştur.

Yeni hükümler içeren, özellikle her alanda kadın-erkek eşitliğine yer veren, karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri göz önünde tutan günümüz sosyal ve ekonomik koşullarına uygun, dil yönünden

anlaşılması kolay ve uluslararası sözleşmelerle paralellik gösteren yasa 1 Ocak 2002 günü yürürlüğe girmiştir. Eski Medeni Kanununun madde numaralarına bağlı kalınmamış olması, 76 yıl içinde gelişen Türk Medeni Hukuk teorisi, uygulaması ve yargı kararlarının, yeni Medeni Yasa ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi açısından büyük zorluklara yol açacak nitelikte bir düzenlemedir. Nitekim uygulamada bu yönde ciddi yakınmalar başlamıştır. Yeni Medeni Kanun ile ilgili getirdiğimiz önemli bir eleştiri de, 1926 yılında dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esat BOZKURT'un imzasını taşıyan ve Türk Devriminin özünü, ruhunu, amacını, felsefesini anlatan yasa gerekçesinin bu amacından uzaklaşacak nitelikte özetlenmesidir. Medeni Kanun gerekçesi, devrimin gücünü ve dayandığı ilkeleri belirlemesi, ülkemizi, toplumumuzu aydınlık çağdaş yarınlara taşıyacak hedefleri göstermesi bakımından, vazgeçemediğimiz ve vazgeçemeyeceğimiz bir meşale olmuştur. Bu denli önemli ve vurgulayıcı olan gerekçe, yeni yasada amacından uzaklaştırılmıştır. Bu uygulama geçen süre içinde ülke yönetimindeki, düşünce ve anlayış erozyonunu en açık biçimde ortaya koymaktadır.

Yasama çalışmalarını bitirerek tatil kararı alan Türkiye Büyük Millet Meclisi Temmuz ayında olağanüstü toplantıya çağırılmış ve çok önemli yasaları kabul etmiştir.

22. Dönem Milletvekili seçimlerinin 3 Kasım 2002 günü yapılmasına karar veren Türkiye Büyük Millet Meclisi kamuoyunun beklemediği bir performansla "Anayasada yapılan değişiklikler ile Türk Medeni Kanununda yer alan hükümlere uyum sağlanması ile Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı Çerçevesinde" yapılması gerekli tedbirlerle ilgili olarak çeşitli kanunlarda değişiklikler yapmıştır.

Yapılan değişiklikler ve düzenlemeler, içinde bulunduğumuz siyasal, sosyal ve toplumsal olaylar bakımından son derece önemli ve anlamlıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini bu kritik dönemde, böylesi önemli kararları aldıkları için kutlamak gerekir. Ancak, bu kararların ardından koparılan fırtınayı ve yapılan dü-

zenlemelerin acımasızca iç politika malzemesi yapılmasını da anlamak mümkün değildir. Yapılan değişiklik ve düzenlemelerle ne ülke bölünür, ne de Avrupa Birliğine girilir.

Kurtuluş Savaşı sonrası Cumhuriyeti kuranlar, Osmanlı İmparatorluğunun benimsediği uygarlıktan, bir başka uygarlığa katılma kararı alarak, bu uygarlığın hukukunu, sosyal yaşamını topluma yerleştirmek istemişler, bunun sonucu olarak, 20.yüzyılın en büyük hukuk devrimini gerçekleştirerek, tüm yasaları batı ülkelerinden aynen almışlardır. Avrupa kültürünün ürünü olan bu yasalar, yeni kurulan çağdaş ve demokratik devletin hukuk temelini oluşturmuştur. O günün Türkiye'sinde milli birlik ve beraberliğin simgesi olan çağdaş hukuk anlayışının, bugünün Türkiye'sinde bölücülük ve ayrışmanın nedeni olacağını kabul etmenin gerçekçilikle hiç ilgisi yoktur. Yurtseverlik kendi insanının, kendi halkının, kendi toplumunun çağdaş değerlere kavuşmasını istemek ve onun gerçekleşmesi için duraksamadan mücadele etmekten geçer.

Atatürk, batı ile savaştı ve kazandıktan sonra kurduğu Cumhuriyetin yönünü savaş meydanlarında yendiği ülkelerin oluşturduğu "Muasır Medeniyetlere", "Batı Medeniyetlerine" çevirdi. Bu kararı ancak Atatürk alabilirdi, çünkü sizi öldürmeye, yok etmeye kastetmiş insanlarla savaşacaksınız onları yeneceksiniz ve daha sonra onların medeniyetlerine, onların kültürlerine, onların yaşam biçimlerine yöneleceksiniz, bu karar büyük bir öngörü ve cesaret ister. Ama Atatürk şunu kesinlikle biliyordu, batı kültürü, batı uygarlığı ya da Avrupa medeniyeti, tüm insanlığın asırlarca verdiği büyük mücadeleler ve bedellerle oluşmuş ortak değerlerdir. İnsan aklının ortak ürünü olan bu değerler, tüm insanların üzerinde hak iddia edebileceği evrensel değerlerdir. İşte Büyük Önder hiç kimsenin tekelinde olmayan ve çağın değerleri olan uluslar üstü kuralların kendi ülkesinde de uygulanmasını istemiş; bunun sonucu, herkesin saygıyla karşıladığı başta hukuk devrimi olmak üzere, kıyafet devrimi, harf devrimi gibi bu günkü yöneticilerin zaman zaman savunmakta dahi güçlük çektikleri siyasal, sosyal ve toplumsal devrimleri gerçekleştirmiştir. Bugün ülkenin bölünmesine ne-

den olacağı söylenen, çağdaş değerler ve batı ölçüleri kuruluş döneminde, devlet yapısının harcını oluşturmuştur.

Türkiye Barolar Birliği kuruluşundan bu yana Avrupa Birliği konusu gündemde olmadığı dönemlerde de bu ve benzeri değişikliklerin yapılmasını savunmuştur. Aralık 1999'da yayımladığımız "Güney Doğu Raporu"nda ana dilin öğrenilmesi, konuşulması, basın ve yayın organları aracılığıyla iletilmesi konusundaki görüşümüzü kamuoyuna duyurmuştuk. DGM'nin tartışıldığı 1970'li yıllardan günümüze kadar, bu mahkemelerin, doğal yargıç ilkesine aykırı olduğu, ayrı ve farklı usul uyguladığı, adil ve güvenli bir yargılamanın koşullarını içermediği gibi nedenlerle kurulmaması, kurulduktan sonra da kaldırılması ve tüm yargılamanın adli mahkemelerde görülmesi savunulmuştur. Ölüm cezası ile ilgili olarak, bu cezanın çağdaş ceza infazı ile bağdaşmadığını, bu hukuk ayıbından ülkemizin kurtulması gerektiğini Kurucu Başkanımız Prof.Dr.Faruk EREM ısrarla vurgulamış, bu görüş ve düşünceler Türkiye Barolar Birliği'nin tüm yönetimlerince de yıllardır savunulmuştur.

Yapılan bu değişiklikler sonrası AB'ye gireceğimiz konusunda söylenen sözlerin de gerçekçilikle ilgisi yoktur. AB zor ve çetin bir yolculuktur, bunun çok iyi değerlendirilmesi gerekir. AB'den önce biz kendi insanımız, kendi halkımız için, çağdaş değerler üzerine yükselen, yurttaşları ile barışık, herkesin kendini güven içinde hissettiği, hukukun egemen olduğu, bütçesinin denk olduğu, hiç kimsenin iş ve yarın endişesinin olmadığı, bağımsız ve egemen bir devlet olmanın bilinci ile hareket etmeliyiz. AB bir sonuçtur, önce ülkemizi düşünelim, demokrasiyi, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü egemen kılalım, büyümeyi, kalkınmayı hedefleyelim, üretim ve refahı artıralım, adil paylaşımı ve sosyal devleti gerçekleştirelim, AB'den önce temel hedefler bunlar olmalıdır. Bunları gerçekleştirmeden bu eksiklerimizi gidermeden, başkalarından yardım ve destek beklemek hayalcilik ve kolaycılık olur. Ülkeyi yöneten kadrolar, varılan noktada öncelikle kendilerini yargılasınlar, ülkenin demokrasi düzeyi, kalkınmışlık düzeyi, eğitim düzeyi, hu-

kuk düzeyi, ekonomik düzeyi, uygarlık düzeyi ne noktada; bunlara olumlu yanıt verebiliyorlarsa, AB başta olmak üzere başkalarına söz söyleme hakları vardır, aksi taktirde kendilerini sorgulamalıdır.

1923'lü yıllarda küçük bir filiz olarak yeşeren ve 1933'lü yıllarda tamamen kök salarak tüm yurdu kapsayan devrimler aynı ruh, aynı duyarlılık ve aynı anlayışla günümüze kadar sürdürülebilseydi, bu gün Türkiye bu noktada mı olurdu? Kuşkusuz olmazdı. Tek çözüm, Cumhuriyetin ilk yıllarında olduğu gibi halka inanmak, ona çağdaş değerleri sunmak, demokratik bir ortamda, kendisini özgür ve bağımsız olarak geliştirmesini sağlayacak hukuksal yapıyı yaratmaktır. Avrupa Birliği Konseyi 1993 Haziranında Kopenhag'da "İnsan Hakları, Demokrasi, Azınlıkların Korunması ve İşleyen Bir Pazar Ekonomisi ile Hukukun Üstünlüğü" ilkelerini üyelik koşulları olarak belirlemiştir. Cumhuriyetimizin ulaşmayı hedeflediği "Muasır Medeniyetler" düzeyi ile adı geçen ölçütler büyük oranda örtüşmektedir. 1961 Anayasası ile kurmayı başardığımız "Hukuk Devleti" çatısını kesintiye uğratmaksızın 2000'li yıllara kadar koruyabilseydik, Kopenhag Kriterleri, diye karşımıza çıkarılan ölçütleri çoktan yakalamış olacaktık.

Bu nedenle, yapılan bu ve benzeri düzenlemeleri, AB'nin, ya da başka bir uluslararası kuruluşun, telkin ve tavsiyesi, ya da belli bir düşüncenin tutsağı olarak değil, kendi insanımızın, kendi toplumumuzun, esenliği ve gönenci için istiyor ve savunuyoruz.

22. Dönem Milletvekili Seçimlerinin 3 Kasım 2002 günü yapılmasına karar verilmiştir. Halkımız ve demokrasimiz için hayırlı olsun. 4 Kasım 2002 sabahında Türkiye'ye istikrar ve güven veren bir siyasal ortamın oluşmasını umut etmek istiyoruz. Bu konudaki endişelerimizin en önemli nedeni siyasetteki alabildiğine bölünmüşlük ve mevcut Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarındaki antidemokratik hükümlerdir. Son üç dört dönemdir parlamento, seçim dönemini tamamlamadan erken seçim kararı almak durumunda kalıyor. Bu dahi başlı başına mevcut siyasi partiler ve seçim yasa-

larının ülke siyasetine yeterli katkı veremediğinin bir göstergesidir.

Dünyanın en asil, en uysal, en sabırlı halkı olan Türk halkı ve Anadolu insanı, yaşadığı bunca çile ve düş kırıklığına karşın, demokrasiye olan inancını yitirmemeye çalışmaktadır. Halkımızın bu özelliği ve duyarlılığı siyasetçilerimiz tarafından çok iyi algılanmalıdır.

Kronikleşen iç ve dış sorunlarla karşı karşıya olan ülkemizde, siyasete ve yönetime aday olmak için çok iyi düşünülmesi, ondan sonra karar verilmesi gerektiği kamsındayız. Çünkü; içte yaşanan, siyasal, sosyal ve ekonomik sorunlarla; dışta yaşanan siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmeler, değişmeler ivedi olarak kontrol altına alınmadığı takdirde ülkemiz, tarihinin en karanlık günlerini yaşayabilir. Bu nedenle bilgili, birikimli, donanımlı, deneyimli, etik ve moral değerleri yüksek parlamenterlerden oluşan bir meclis yapısına ihtiyaç vardır.

Hiçbir ekonomik sistem, ülkemizde geçerli ve yaygın olan "Üretmeden Tüketmenin" sihirli formülünü bulamamıştır. Kendi öz kaynaklarını harekete geçiremeyen, üretimini artıramayan, tamamen spekülatif önlemlerle ve dış borç bağımlısı ülke ekonomisinin silkinip ayağa kalkması çok zordur.

Tüm bunları yaşama geçirecek, halka güven veren, gerçekçi, samimi, açık ve dürüst siyasi kadrolara şiddetle ihtiyaç vardır. Umudumuz ve dileğimiz, seçime girecek siyasi parti yönetimlerinin milletvekili adaylarını, siyasi çıkar ve yandaş anlayışıyla değil, ülkeye ve halkımıza hizmeti öne çıkaran bir anlayışla belirlemesidir.

11 Eylül 2001 günü dünya en büyük terörist saldırısını yaşamıştır.

Siyasi bir amaca ulaşmak için yıldırma hareketlerini düzenli bir biçimde kullanma olarak tanımlanan terörizm, 11 Eylül saldırısıyla yalnız ABD'ne değil, tüm dünyaya, dehşet ve şok yaşatmıştır.

Çünkü uluslararası terörizm günümüz uygarlığını ayakta tutan etik ve siyasi değerlerin bütününe hedef almaktadır.

Türkiye uzun yıllar terörden çok çekmiş, maddi ve manevi yönden ağır bedeller ödemiştir. Bu dönemlerde ülkemize destek vermeyen ve olaylara seyirci kalan batılı dostlarımız, 11 Eylül 2001 gününden sonra demokratik ve laik bir ülke olan Türkiyemizi daha iyi anlamışlar ve değerlendirmişlerdir. Türkiye, nedeni ne olursa olsun, terörizmin her türüne karşı olduğunu bildirmenin yanında, bu tehlikeye karşı verilecek ortak mücadeleye de gereken desteği sağlayacağını açıklamıştır.

ABD'nin uluslararası şiddet ve terör olaylarını bahane ederek, Asya ve Orta Doğuda başta petrol kaynakları olmak üzere bir çok alanda güç ve etkinlik kazanma girişimlerine dikkat etmek, bu yöndeki gerekli duyarlılığı göstermek durumundayız. Bu düşüncelerin doğrultusunda ABD'nin Irak'a askeri bir müdahale gerçekleştireceği anlaşıyor. Birleşmiş Milletler ve Uluslararası sözleşmelerde hüküm altına alınan kurallar hiçe sayılarak yapılması düşünülen bu hareket, ABD'nin içinde de ciddi muhalefetle karşılaşmaktadır. Olası bir müdahalede en büyük riski Türkiye alacaktır. Temel tercihi "Yurtta Barış, Dünyada Barış" olan Türkiye'nin ulusal çıkarlarını da önde tutarak son derece dikkatli ve öngörülü hareket etmesi zorunludur.

İç ve dış sorunların ülkemizin üzerine kara bulutlar gibi çöktüğü, insanımızın tüm umudunu, heyecanını yitirdiği, gençlerimizin geleceğinden endişe duyduğu bir dönemde yapılan seçimlerin yeni umutların, yeni heyecanların ve mutlulukların müjdecisi olması dileğiyle sizlere saygılarımı sunuyor, yeni adli yılın başarılı ve sorunsuz geçmesini diliyorum.